

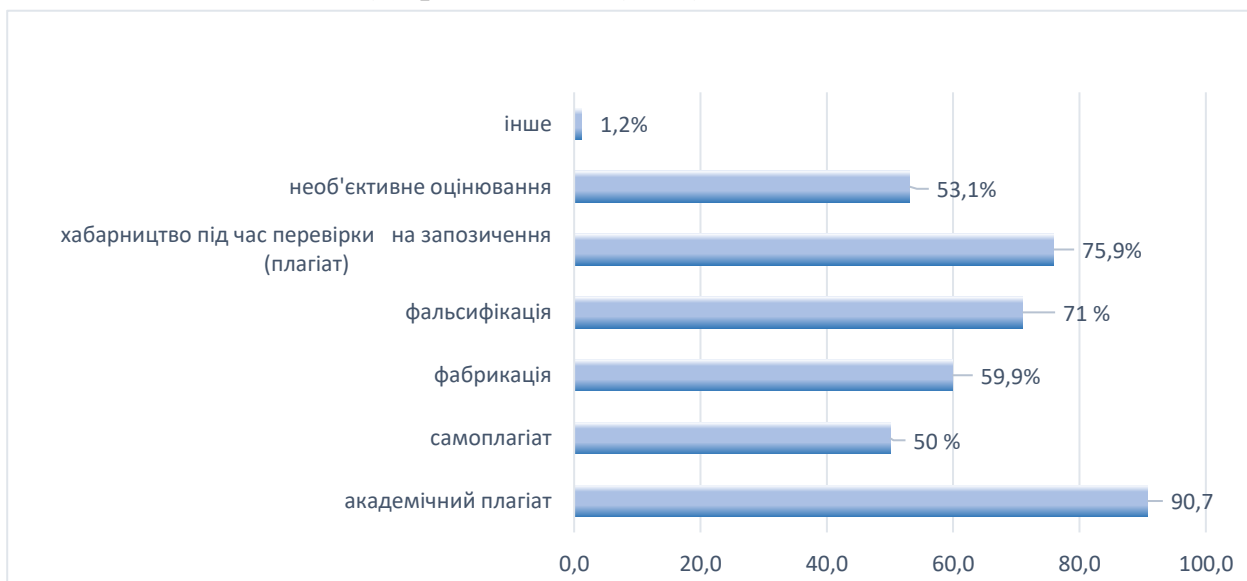
РЕЗУЛЬТАТИ
ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені А.С. МАКАРЕНКА
ЩОДО ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ

Анонімне анкетування щодо дотримання принципів академічної доброчесності серед здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка було проведене згідно з календарем моніторингових заходів на 2022-2023 навчальний рік. Запропонована анкета містила 17 запитань (14 «закритої» та 3 «відкритої» форми). Опитування здійснювалось дистанційно, з використанням Google-Forms.

Аналіз результатів анкетування, у якому взяли участь 162 респондента, дозволив з'ясувати, що 100% здобувачів вищої освіти знайомі з поняттям «академічна доброчесність»; 99,9% розуміють значення терміну «плагіат» та усвідомлюють можливі ризики, пов'язані з його практичним використанням.

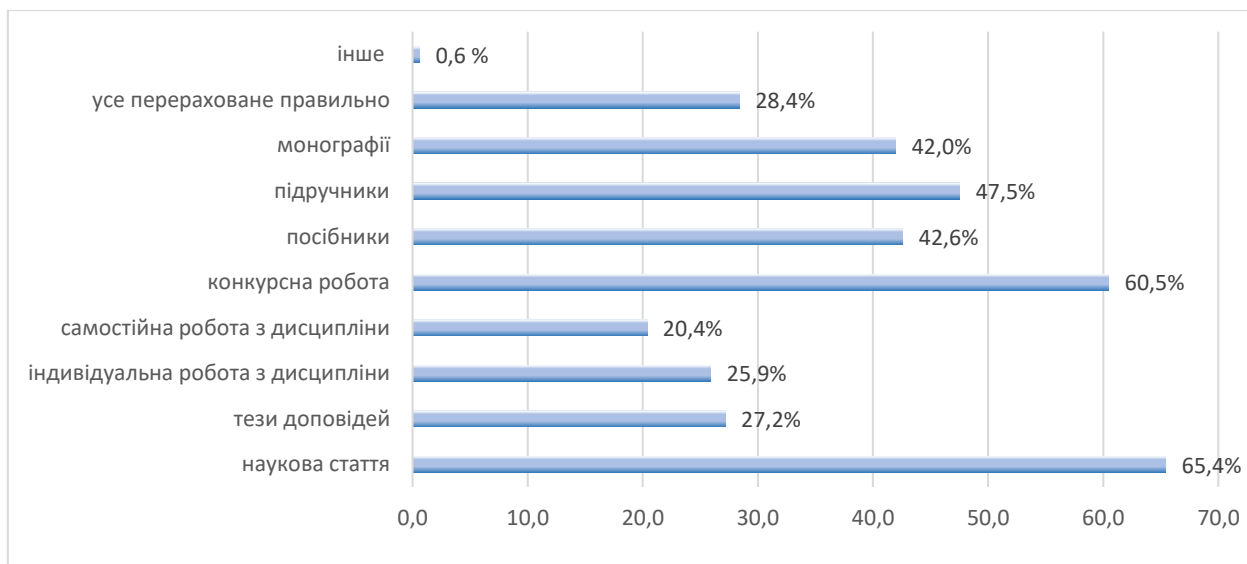
З-поміж найбільш поширених проявів академічної недоброчесності на основі множинного вибору студенти виділили:

- академічний плагіат (147 респондентів (90,7%));
- хабарництво (123 респонденти (75,9%));
- фальсифікацію (115 респондентів (71%));
- фабрикацію (97 респондентів (59,9%));
- необ'єктивне оцінювання (86 респондентів (53,1%));
- самоплагіат (81 респондент (50%).

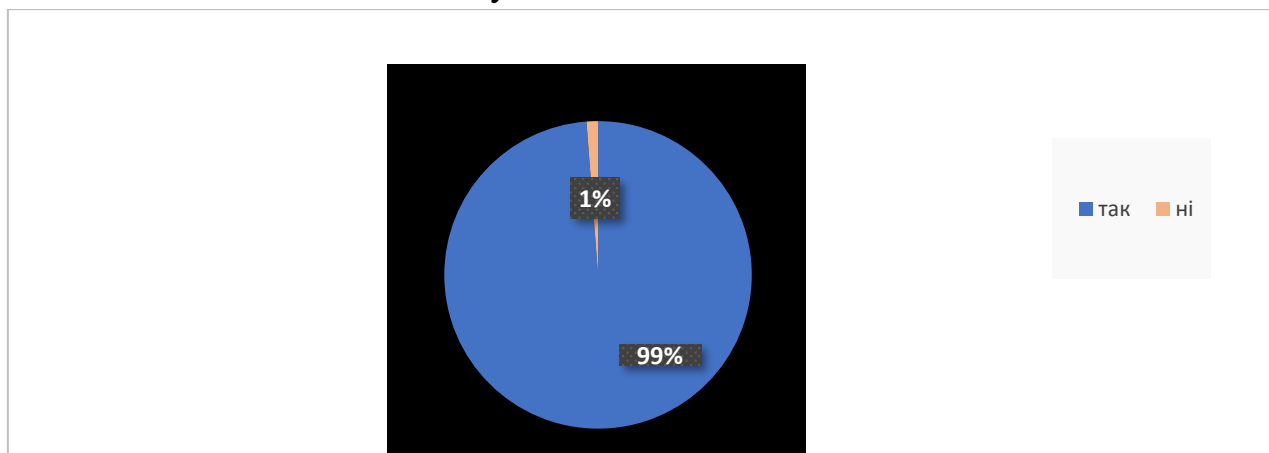

Переважна більшість опитуваних (92,6%) ознайомлена з тим фактом, що в університеті використовують програмні продукти для виявлення плагіату в студентських роботах. На думку здобувачів вищої освіти, до такої перевірки слід залучати:

- наукові статті (106 респондентів (65,4%));
- конкурсні роботи (98 респондентів (60,5%));
- підручники (77 респондентів (47,5%));
- посібники (69 респондентів (42,6%));
- монографії (68 респондентів (42,0%));
- тези доповідей (44 респондента (27,2%));
- індивідуальні роботи з дисциплін (42 респондента (25,9%));
- самостійну роботу з дисциплін (33 респонденти (20,4%));
- усе перераховане (46 респондентів (28,4%)).

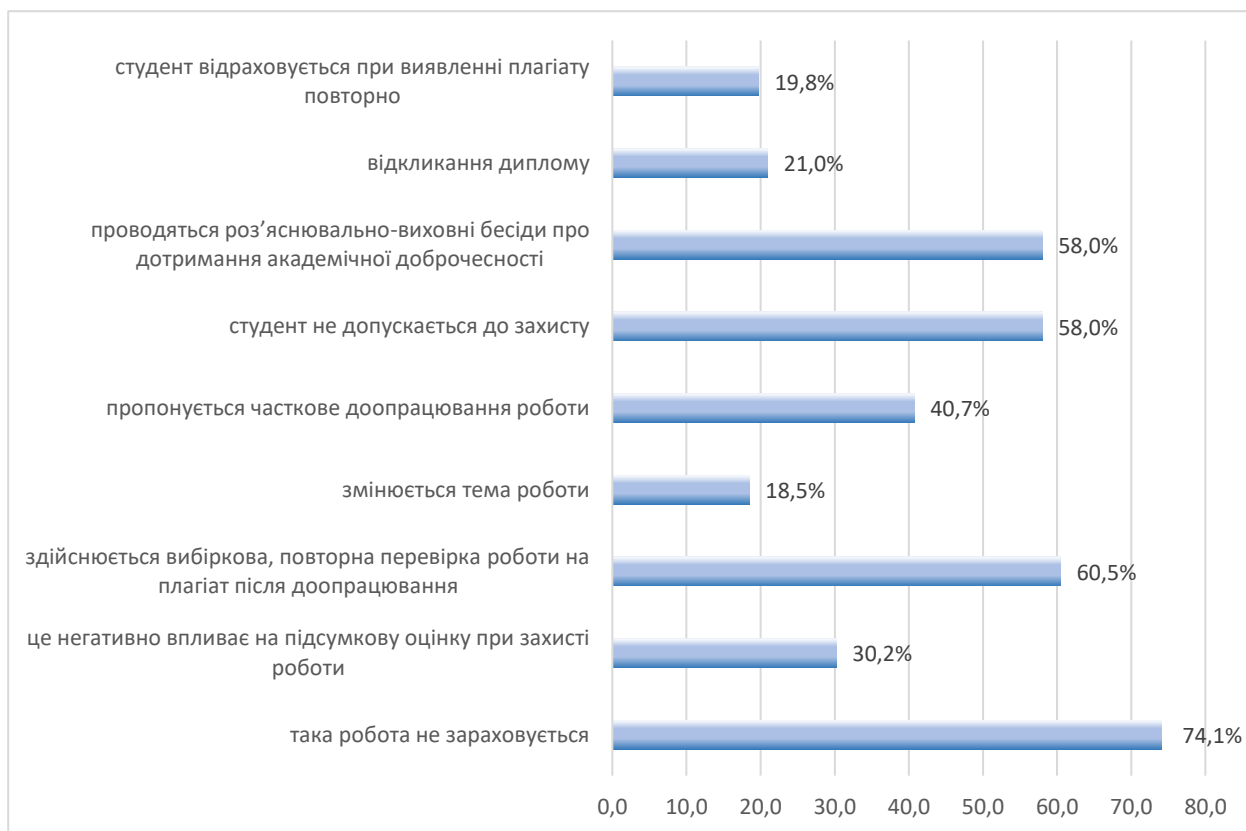

При цьому 99% опитуваних знають про заходи, які вживаються при виявленні академічного плагіату.

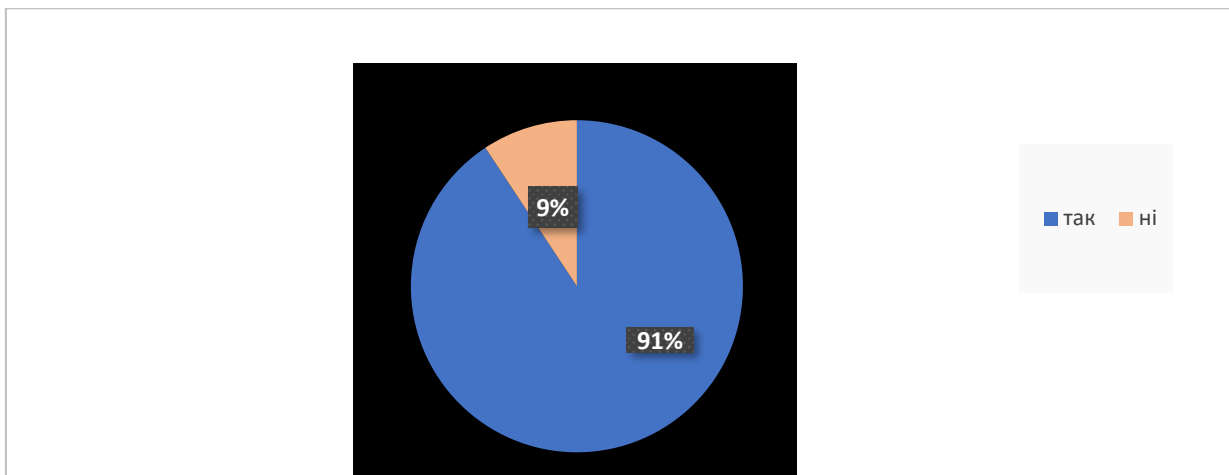

Зокрема, серед запропонованих варіантів множинного вибору були акцентовані такі:

- виконання роботи не зараховується (120 респондентів (74,1%));
- здійснюється вибіркова повторна перевірка на плагіат (98 респондентів (60,5%));
- робота студента не допускається до захисту (94 респондента (58%));
- проводяться роз'яснювальні бесіди (94 респондента (58%));
- часткове доопрацювання роботи (66 респондентів (40,7%));
- негативний вплив на підсумкову оцінку (49 респондентів (30,2 %));
- здійснюється відкликання диплому (34 респондента (21%));
- відрахування студента при виявленні плагіату повторно (32 респондента (19,8 %));
- змінюється тема наукової роботи (30 респондентів (18,5 %)).

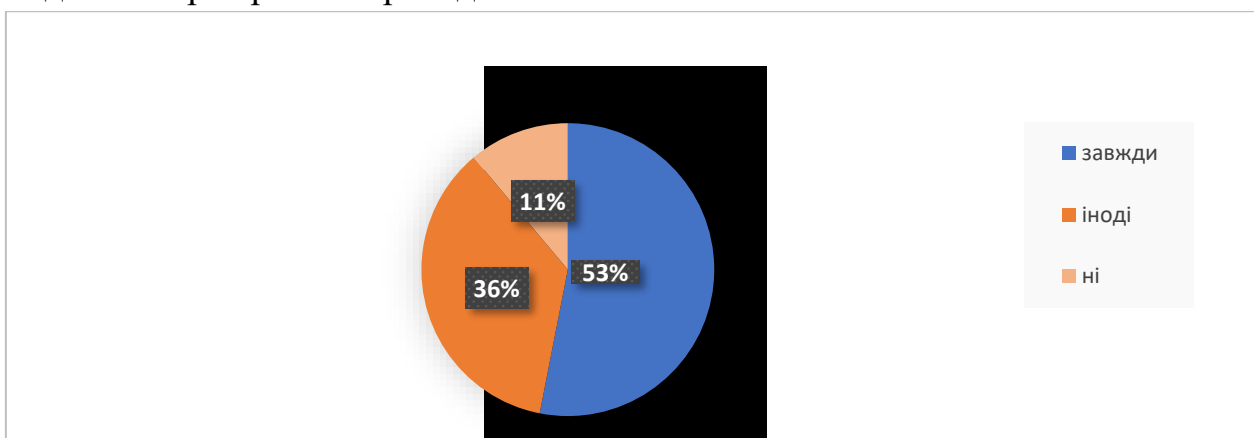
Більшість здобувачів вищої освіти (91%) ознайомлені з правилами проведення цитувань. Можемо припустити, що інша частина студентів навчається на I та II курсах (ОР бакалавр) і не мали досвіду підготовки наукових робіт.

Аналіз відповідей респондентів на запитання: «Чи доводилося Вам протягом усього періоду навчання в університеті вдаватися до проявів академічної недоброчесності (передбачено декілька варіантів відповідей)?», дозволив з'ясувати, що матеріали з Інтернет-мережі використовували 50% опитаних; за підказками до одногрупників звертались 20,4% студентів; 14,8% користувались шпаргалками; вдавались до списування 11,7 % респондентів.

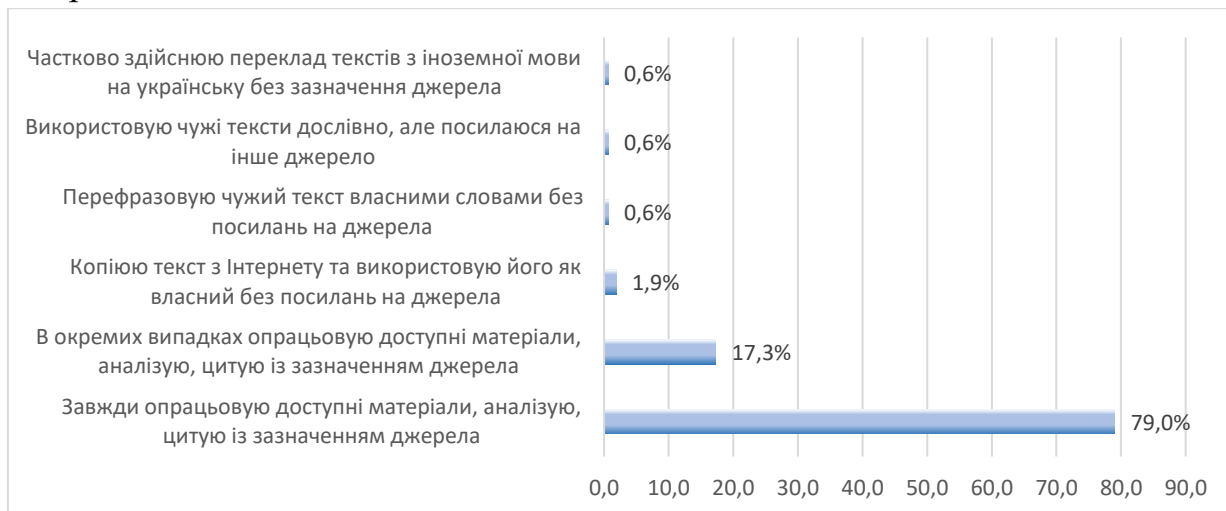

Постійну перевірку наукових робіт різного типу на плагіат здійснюють 53% здобувачів вищої освіти; часткову – 36%, інші респонденти (11%) ніколи подібної перевірки не проводили.

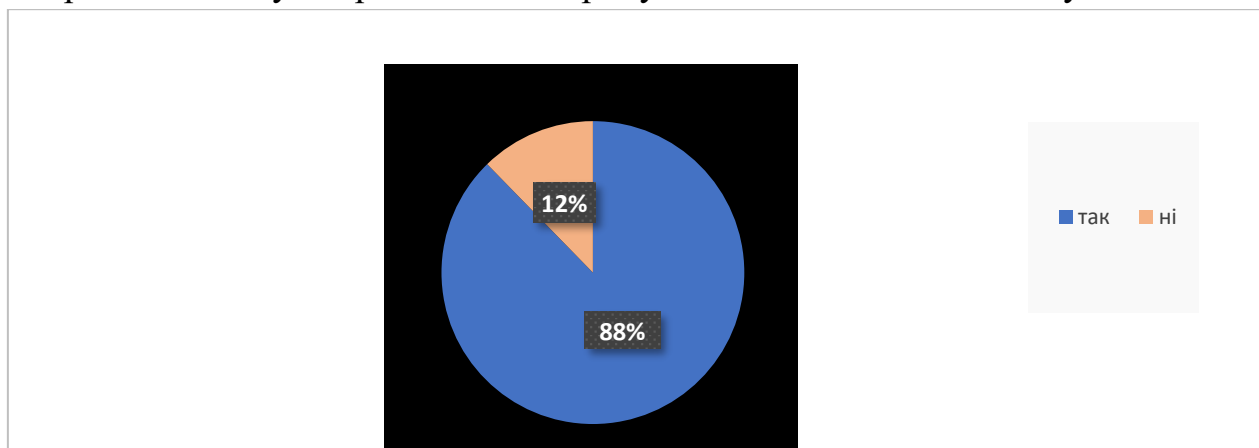
При цьому процес написання наукової роботи для більшості опитаних (79%) складається з опрацювання всіх доступних матеріалів, їх аналізу та цитування відповідно до вимог. В окремих випадках опрацьовуються лише

доступні матеріали (17,3% респондентів). 1,9% студентів зізналися, що копіюють текст з інтернету без змін та відповідних посилань; також спостерігаються поодинокі випадки перефразування чужого тексту та здійснення перекладу тексту з іноземної мови на українську без зазначення джерела.

Переважає більшість респондентів (90,1%) відмітили, що знайомі з нормативними документами, які регламентують упровадження академічної доброчесності в університеті, та підписували Декларацію академічної доброчесності студента СумДПУ імені А.С. Макаренка (87%).

На запитання «Чи проводяться для Вас наукові семінари, тренінги або інші ознайомчі заходи щодо процедури дотримання принципів академічної доброчесності в університеті?» ствердну відповідь дали 88% опитуваних.

Запитання відкритої форми передбачали моніторинг студентського бачення й усвідомлення основних наслідків порушення академічної доброчесності. Найбільш поширеними виявилися відповіді, представлені в таблиці:

Назвіть наслідки порушення академічної доброчесності?	Кількість респондентів	Відсоток
Відрахування з закладу освіти	54	33,3 %
Перероблення та доопрацювання наукових робіт, наукова робота не зараховується, не зараховується залік або іспит та студент не допускається до захисту	40	24,7 %
Позбавлення академічної стипендії	26	16,0 %
Повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми	25	15,4 %
Позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання	16	9,9 %
Втрата авторитету серед одногрупників та викладачів	10	6,2 %
Зниження оцінки	10	6,2 %
Повторне проходження оцінювання	10	6,2 %
Анулювання диплому	9	5,6 %
Повторне написання контрольної роботи, повторне складання іспиту, заліку	7	4,3 %
Відсутність освітньо-наукового розвитку студента, зниження якості освіти	6	3,7 %
Списані тексти і видані за свої, підроблені дані негативно впливають на розвиток науки, що призводить до недоброчесності суспільства в цілому	5	3,1 %
Проведення роз'яснювальної виховної роботи щодо дотримання принципів академічної доброчесності	5	3,1 %
Здійснюється вибіркова, повторна перевірка роботи на плагіат після доопрацювання	3	1,9%
Дисциплінарне слухання, правова відповідальність	2	1,2 %
Пошкодження репутації навчального закладу. Оскільки академічна доброчесність є основоположним принципом навчальних закладів, наслідки порушення цього принципу можуть бути серйозними і впливати на довгострокову кар'єру студентів та викладачів.	1	0,6 %

Здобувачами вищої освіти були внесені пропозиції щодо підвищення рівня академічної доброчесності в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка:

	Ваші пропозиції щодо підвищення рівня академічної доброчесності в університеті
	Проводити більше тренінгів та вебінарів на тему академічної доброчесності, а також онлайн курсів, консультацій, конференцій для студентів з цього питання. Більше проводити заходів для виокремлення питання "академічна доброчесність" як нагальної проблеми сучасного навчання.
	Удосконалення та поширення використання плагіат-чекерів, використання декількох онлайн сервісів для перевірки плагіату, оскільки 1 сервіс не завжди може дати об'єктивну оцінку роботи, запровадження більшої системи перевірки робіт на плагіат.
	Уникати конфлікту інтересів між викладачами і студентами, забезпечити безперервний зворотний зв'язок зі студентами для вирішення конфліктних ситуацій. Створити ефективні системи контролю та реагування на порушення етичних та доброчесних норм, включаючи належне розглядання скарг та повідомлень про можливі порушення.
	Формувати системи важелів впливу на студентів, запровадити більш сувору систему покарань для студентів і викладачів за порушення академічної доброчесності
	Ознайомлення студентів з корисними джерелами літератури для кожного виду робіт, які вони могли б опрацьовувати та видавати гарний результат без порушень академічної доброчесності.
	Здорове заохочення студентів до написання наукових робіт, сприяння підвищенню інтересу до наукової діяльності; пропонувати студентам більш творчі завдання.
	Підвищити рівень обізнаності викладачів з теми академічної доброчесності для того, щоб вони могли якісно навчити студентів; забезпечити належну підготовку студентів та викладачів щодо етики та доброчесності в наукових дослідженнях та публікаціях.
	Дотримання принципів академічної доброчесності та проведення інформаційних кампаній щодо важливості написання оригінальних робіт і поваги до робіт інших людей.
	Кожному студенту надавати різні завдання для виконання; теми та завдання мають бути доступними та зрозумілими.
	Змінити підхід до визначення академічної доброчесності, оскільки

	він застарів і не порушувати його взагалі в сучасному світі неможливо.
	Зазначення джерел - це нормально, але обмежувати наукові роботи в об'ємах цитування і посилання - це сприяння до переписування іншими словами вже відомих науковців без зазначення джерел, бо "у мене ліміт по цитуванню".
	Не зараховувати роботу, яка списана.
	Розвивати культуру відкритості та співпраці в наукових дослідженнях, у тому числі підтримувати відкритий доступ до наукових матеріалів та даних.
	Збільшити час підготовки / виконання робіт.

Отже, аналіз результатів моніторингу свідчить про належний рівень дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Для популяризації принципів академічної доброчесності пропонуємо:

1. Урізноманітнити заходи, спрямовані на формування сталого розуміння необхідності дотримуватися принципів наукової етики та академічної доброчесності в ході виконання навчальних завдань та написання наукових робіт.
2. Кураторам академічних груп, керівникам студентських наукових робіт продовжувати впроваджувати принципи академічної доброчесності в освітній процес.
3. Розширити список обов'язкових наукових робіт для перевірки на плагіат.
4. Систематично наповнювати сайт Наукової бібліотеки СумДПУ імені А.С. Макаренка актуальними публікаціями.

Фахівець Центру забезпечення
якості вищої освіти

Олена Мичкіна

Начальник Центру забезпечення
якості вищої освіти

Зоя Савченко